

KAM-kuvailuryhmä

Kirjastojen, arkistojen ja museoiden yhteinen KAM-kuvailuryhmä edistää metatietojen yhdenmukaisuutta. KAM-kuvailuryhmässä ovat mukana Kansalliskirjasto, Kansallisarkisto, Museoliitto ja Museovirasto. Ryhmä on toiminut vuodesta 2012 lähtien.

Tiekartta usealle vuodelle

- Nimitietopalvelun (Toimijakuvaailun tietokannan) käyttöönotto
 - [Nimitietopalvelun selvitys](#)
 - [Nimitietopalvelun tietomalli](#) (10.6.2019): tätä tietomallidokumenttia ei enää päivitetä vaan viitataan jatkossa vuonna 2020 kehitettyyn tietomalliin
 - [Nimitietopalvelun pilotointi](#) (2020)
- Paikkatietopalvelun käyttöönotto
 - Osallistutaan paikan identifiointiin ja kuvailuun vaikuttavien tietomallin ja [RDA-linjausten](#) määrittelyyn etenkin sektorien kansainvälisten ja kansallisten standardien ja ohjeistusten pohjalta
 - [Paikkaryhmä](#)
- Ajallisen ilmiön ja/tai tapahtuman kuvaailun suunnittelu (suunnitteilla arkistojen ja museoiden puolella)
 - Selvitettävä suhde YSOon ja Aikaontologia
 - Identifioitava tapahtuma tarkemmin
- Sisällön tuottaminen kuvaailussa käytettäviin sanastoihin ja ontologioihin (Finto)
 - Keskittyy Metatietosanan termin tuottamiseen
- Uuden RDA:n laajemman yhteiskäytön selvittäminen
- Seurataan kehitystä näyttörajoitteisten tai henkilötietosuojan alaisten tietojen sekä käyttöoikeusmetatiedon tallennuksessa
- Semanttista yhteentoimivuutta edistävästä toimintapolitiikasta viestiminen sidosryhmille
 - Viestitään Digime-Tietoarkkitehtuuriryhmä kokouksissa ja [Digime-Tietoarkkitehtuuriryhmän sivulla](#) KAM-kuvailuryhmän tuloksista ja tavoitteista
- Yhtenäistetään 3 sektorilla tapahtuvaa kuvaailua kirjastomaisessa, arkistomaisessa ja museomaisessa kuvaailussa mm. asiakasliittymään varten (Kansalliskirjaston Kuvailupolitiikka 2020-luvulle):
 - Sopivien ohjeistusten, tietomallien, ominaisuuksien, järjestelmien jne. soveltaminen kullekin aineistotyyppille, esim. Kansalliskirjaston arkistoaineiston kuvaileminen AHAA-järjestelmään
 - Mahdollista myös kuvailla kaikentyyppinen aineisto sektorikohtaiseen järjestelmään, esim. kirjastoaineiston kuvaileminen museojärjestelmään
 - Mahdollista tulevaisuudessa ehkä kehittää kuvaillijoiden käyttöliittymiä niin, että käyttöliittymän näkymä vaihtuu aineistotyyppin mukaan ja metatiedot tallentuvat sopivaan järjestelmään

Vuoden 2022 tavoitteet:

- Vuoden 2022 tavoitteiden ja tiekartan päivittäminen: **2022/helmikuu**
 - Kansalliskirjaston kuvailupolitiikan heijastuminen KAM-kuvailuryhmän työskentelyyn?
- Nimitietopalvelu
 - Tietomallin (Y-välineessä, RDF-muodossa, Excel-muodossa, graafina, html-muodossa ehkä) viimeisimmän version dokumentaatiosta:
 - Linkki [Y-välineeseen](#) : Kulttuuri KAM nimitietopalvelun 2.1
 - Linkki Nimitietopalvelun pilottiprojektin 2020 sivulle: [Nimitietopalvelun tietomalli](#)
 - Päivitykset tietomalliin: **2022/maaliskuu**
 - tehdään kerran puolesta vuodessa (githubissa?) olevaan Master-exceliin, josta tuotetaan RDF ja HTML (Okko portinvartijana): <https://github.com/NatLibFi/ntp-model>
 - Toimijakuvaailuverkosto huolehtii sisällöllisistä päivityksistä tietomalliin (esim. varianttiniemien tyypit)
 - KAM-kuvailuryhmä päivittää tietomallia laajemmasta näkökulmasta: esim. kuvaילות, näyttörajoitukset
 - Näyttörajoitusten määrittely tietomalliin osana laajempaa henkilötietojen näyttämisen määrittelyä (sisäinen/ulkoainen käyttö), mm. AHAA-palvelun määrittely pohjalta:
 - **Näyttörajoitusten tarkastelun ohella tehdään NTP-tietomallitaulukkoon kommentteja mappauksiin liittyen**
 - Arkistot:
 - AHAA-järjestelmän sisällä toimijan yksittäisen tiedon näkymistä voidaan rajoittaa käyttäjän ("kuvaillijan") oikeuksien perusteella. On myös lakiperusteiset rajoitteet (erityisiin henkilöryhmiin liittyvät tietosuojalain lisäartiklat), jonka käyttäjän on osattava asettaa tiedolle. Sopimusperusteiset rajoitteet voivat olla lakiperusteisten rajoitteita tiukemmat tai voivat poistaa jopa lakiperusteiset rajoitteet.
 - Arkaluonteinen tieto on tarkimmin suojattu lakiperusteisesti esim. etnisyyden, seksuaalinen suuntautuneisuus.
 - Kaikkea tietoa ei jaeta edes arkistojen kesken.
 - Kuvailuun merkitään vain keskeinen identifioiva tieto eikä kaikki mahdolliset "arkaluonteiset" tiedot: näitä tietoja ei lähtökohtaisesti anneta nimitietopalvelun käyttöön
 - Arkistoissa ei lähtökohtaisesti lähdetä poistamaan tai muuttamaan tietoja
 - Arkistoilla linjaukset siitä, mitä voidaan näyttää julkisesti.
 - Museot:
 - MuseumPlus -järjestelmässä voidaan rajoittaa henkilötietojen näyttämistä sisäisessä käytössä mutta yleensä näin ei menetellä. Se rajoittaisi järjestelmän käyttöä yleisesti.
 - Ulkoisessa käytössä (asiakasnäyttö tutkijoille museon tiloissa) henkilötietojen näyttämistä rajoitetaan joiltakin osin. Tällöin tarkempia tietoja saa käyttöönsä esittämällä tutkimussuunnitelman.
 - Arkaluonteinen tieto on tarkimmin suojattu lakiperusteisesti esim. etnisyyden, seksuaalinen suuntautuneisuus.
 - Museoilla on linjaukset siitä, mitä voidaan näyttää julkisesti.
 - Kirjastot:
 - Tunnistamisessa tarpeettomia (esim. sukupuoli) tietoja ei merkitä tai helposti vanhentuvia (esim. oppiarvot) tietoja ei näytetä
 - tietueissa on myös tietoja, joita ei näytetä ulospäin: sisäisiä huomautuksia, syntymä- ja kuolinpäivämäärät (vain vuodet näytetään)
 - Lähtökohtaisesti tekijän identifioimisessa ja tietojen julkaisemisessa käytetään aineistolinkityksiä
 - Tietoa päivitetään/täydennetään palautteen mukaan.

- Tieto (etenkin syntymävuosi) voidaan poistaa tai päivittää julkisesta näkymästä asiakkaan pyynnöstä, vaikka laki ei sitä vaadi.
- Tiedot toimijoiden kuvailuun on otettava julkisista lähteistä
- Lähdetään tarkastelemaan näyttörajoituksia tietomalliin sisällytettyjen elementtien osalta:
 - Tehdään master-taulukkoon **lisäyksiä (ruksi elementin kohdalle ja linkki perusteeseen sekä erottelu ulkoiseen ja rekisterin sisäiseen rajoitukseen)** ja laitetaan Okolle tieto, kun on valmis: Päivitetään tällä sivulla **Nimitietopalvelun tietomalli** olevaa master-taulukkoa (EXCEL): [päivitetty versio taulukosta](#)
 - Merkitään perustelua alasivulle: [Näyttörajoitukset Nimitietopalvelussa](#)
 - **Kuvataan** käyttötarpeet ja -vaatimukset juridisen pohjan valmistelemiseksi yhteisrekisterin rakentamiselle
 - **Aukikirjoitetaan**, mitä eroja näyttörajoituksissa on kuvailtavien toimijoiden kesken
 - Aineiston perusteella (Finna) noudatetaan kunkin sektorin rajoituksia julkaistaessa tietoja.
 - Määritellään myös sisäiset näyttörajoitukset.
- Paikkatietopalvelu: **2022/helmikuu**
 - Tunnelmat paikkaryhmän kokouksesta 25.1.
 - Tiekartan muodostaminen?
 - Finnan käyttötapauksen hahmottaminen?
 - Onko tietomallista päästy yksimielisyyteen?
 - Onko tarkenteiden käyttöä linjattu?
 - Voidaanko tehdä linjaukset paikalle RDA Toolkitiin vai onko tietomalli liian kaukana RDA:sta?
- Uuden RDA:n laajempi yhteiskäyttö:
 - kuvailutasot: **2022/helmikuu**
- **Entiteettien rajojen määrittely MARC 21:ssä** (Toiku-verkosto): **2022/maaliskuu**
 - Käsitellään toukokuun työpajojen antia: tehdään lausuma ja linjauskooste sekä laitetaan tiedoksi kumppaneille (Katerinan sijainen)
- Sanastotuotanto:
 - Aineistotyyppiin yhteisen listauksen tuottaminen Finnaa varten ja Metatietosanastoon https://drive.google.com/file/d/1dbDW0jMfEsfs_2IBDFU4w-kufGvf3MK/view?ths=true (Nina/Salla)
 - Tyypit/luokat ei ole poissulkevia vaan yksi aineisto/asia voi kuulua useampaan tyyppiin/luokkaan. Päätasolla olevat tyypit/luokatermit eivät ole kattavia listauksia.
 - Tyypit/luokat ovat kompromissejä asiakasliittymää varten. Tyypitermejä ei muuteta itse metatietoon, joka noudattaa sektoreiden omia kuvailustandardeja.
 - Tyypittelyn pää- ja alataso: **2022/maaliskuu**
 - käsiteltiin listausta Finjalaisten kanssa KAM-kuvailuryhmän kokouksessa tammikuussa 2022:
 - Finna: alatasoa voisi vielä täydentää ja miettiä päätason loogisuutta. Eri päätasojen alatasolla esiintyvät samat termit voivat olla ongelmallisia.
 - Salla lähettää finnalaisille selkeämmän listauksen päätasoista ja laittaa päätasoille kevyitä luonnehdintoja **helmikuun aikana**
 - KAM-kuvailuryhmä täydentää alatasoa Sallan tekemään taulukkoon **ennen maaliskuun kokousta**
 - Viimeistellään listaus finnalaisten kanssa KAM-kuvailuryhmän maaliskuun kokouksessa
 - Etenemissuunnitelma muiden "välilehtien" läpikäynnistä: **2022/maaliskuu**
 - Yhteiset termimäärittelyt ja mappaukset (sektorikohtaisiin termeihin) Metatietosanastoon: **2022/toukokuu**
 - Jatketaan yhteistyötä suvun tyyppiin ja toimijoiden välisten suhteiden täydentämisessä: **2022/huhtikuu** (Katerinan sijainen)
 - Metatietosanaston kehittäminen ja rakenteen muuttaminen: **2022/huhtikuu** (kutsutaan Matti Pitkälä vierailulle kun kehittämissuunnitelmat valmiina)

Vuoden 2021 tulokset:

- Aloitettiin Nimitietopalvelun tietomallin tarkastaminen mappauksen osalta ja näyttörajoitusten täydentäminen tietomalliin.
- Osallistuttiin aktiivisesti Paikkatietopalvelun tietomallin luomiseen [paikkaryhmässä](#).
- Linjattiin uudistuvan RDA:n nomen-entiteetin käyttöä ja tarkasteltiin ajanjakso-entiteetin linjauksia.
- Saatiin valmiiksi aineistotyyppittelyn/luokittelun päätaso ja osa alatasoa.
- Viimeisteltiin Metatietosanastoon yhteisön tyypitermit ja toimialaluokitus.

Vuoden 2020 tulokset:

- **ISO-standardin 8601 soveltamislinjausten** julkaiseminen: <https://www.digime.fi/yhteentoimivuus/tietoarkkitehtuuri/>
- Käyttörajoituksiin liittyvien Right Statementien soveltamislinjaus: Sektoreilla on eri käyttöoikeuskäytänteitä eikä tarvetta yhteislinjaukseen ole tällä hetkellä.
- Aktiivinen osallistuminen Nimitietopalvelun mappauksen ja muiden määritysten luomiseen Nimitietopalvelupilotin [projektiryhmässä](#)
 - Nimitietopalvelun tietomallin alkuperäisten määritysten toteutuminen tietomalliin ja nimitietopalvelun pilotoinnissa wikibasessa
- Aktiivinen osallistuminen Paikkatietopalvelun tietomallin luomiseen [paikkaryhmässä](#)

Vuoden 2019 tulokset:

- KAM-sektoreiden [linjaukset](#) ISO-standardin 8601 käytöstä
- Nimitietopalvelun tietomallia päivitettiin RDA-pakollisuuksien ja -toistettavuuksien sekä ISNI-ominaisuuksien osalta
- Osallistuminen paikan kuvailun tietomallin muodostamiseen
- Eri termilistojen työstäminen Metatietosanastoon

Vuoden 2018 tulokset:

- Sanastotuotanto:
 - Toimijaluokituksen työstämisen aloittaminen
 - Ammattitermilistaus valmis Metatietosanastossa
- Nimitietopalvelu:
 - Nimitietokonseptin markkinointi kulttuuriperintösektoreiden ulkopuolisille julkisen sektorin organisaatioille työpajassa syksyllä 2018